

Motion till riksdagen
2011/12:A275

av **Josefin Brink m.fl. (V)**

Kollektivavtalsmodellen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett juridiskt bindande socialt protokoll på EU-nivå.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i samband med nästa fördragsändring bör kräva juridiskt bindande garantier för den svenska kollektivavtalsmodellen.¹

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 2 hänvisat till UU.

Efter lex Laval

Kampen för kollektivavtal på svenska arbetsplatser handlar om att alla arbetstagare ska behandlas lika. Alla som arbetar i Sverige ska garanteras rimliga löner och arbetsvillkor, oavsett varifrån de kommer. Kollektivavtalens viktigaste funktion är att förhindra underbudskonkurrens. Löntagare ska inte tävla om arbetstillfällen med lägre löner och sämre arbetsvillkor. Seriösa företag ska inte konkurreras ut av oseriösa. Förhandlingsrätten, rätten att fritt teckna kollektivavtal och konflikträtten ska alltid värnas. Det är en förutsättning för att den svenska kollektivavtalsmodellen ska utvecklas och stärkas.

Efter EG-domstolens Laval-dom den 18 december 2007 valde regeringen att inte försvara den svenska kollektivavtalsmodellen. Inte heller under det svenska ordförandeskapet i EU, andra halvåret 2009, lyfte regeringen ett finger för att värna förhandlings- och konflikträtten och rätten att fritt teckna kollektivavtal. I stället genomdrev regeringen förändringar av den svenska lagstiftningen, den s.k. Lex laval, som på flera punkter går längre i inskränkningen av de fackliga rättigheterna än vad EG-domstolens dom kräver.

Riksdagen gav i juni 2011 regeringen i uppdrag att skyndsamt tillsätta en ny Lavalutredning med utgångspunkten att svenska kollektivavtal ska gälla för alla som arbetar i Sverige och att utstationerad arbetskraft ska kunna ges rättigheter i enlighet med svenska kollektivavtal. Arbetet ska redovisas senast den 1 september 2012. Vi förutsätter att arbetsmarknadens parter ges möjlighet att medverka i utredningen i syfte att hitta långsiktiga lösningar som utvecklar och stärker den svenska kollektivavtalsmodellen.

När EU:s utstationeringsdirektiv antogs av Europaparlamentet och ministerrådet fanns en bred enighet om att direktivet skulle utgöra en lägsta nivå, ett golv, för de löne- och anställningsvillkor som kan krävas av ett värdland. EU-domstolen har i sina domar tolkat direktivet som ett tak – domstolen har angivit en högsta nivå för vilka villkor som kan krävas av ett gästande företag. Denna tolkning innebär att utstationerad arbetskraft riskerar att utsättas för diskriminering och att det uppstår en press nedåt mot lägre löner och sämre anställningsvillkor. Riksdagen har därför också uppmanat regeringen att ta initiativ på EU-nivå när det gäller utstationeringsdirektivet i syfte att säkerställa att direktivets regler i framtiden tolkas som ett golv för löne- och anställningsvillkor som kan krävas, inte som ett tak.

Därutöver har riksdagen uppmanat regeringen att ändra lagen om offentlig upphandling så att krav på villkor enligt svenska kollektivavtal och arbetsmiljöhänsyn kan ställas vid offentlig upphandling. Riksdagen har dessutom uppmanat regeringen att ratificera ILO-konventionen 94 om arbetsklausuler i kontrakt där offentlig myndighet är part. Konventionen slår fast att offentliga upphandlingar ska innehålla klausuler som garanterar arbetstagare löner, arbetstider och andra villkor som inte är mindre förmånliga än de som finns i kollektivavtal för arbete av samma slag i den bransch och i det område där arbetet utförs. En ratificering av ILO:s konvention 94 skulle, liksom ett krav på kollektivavtalsenliga villkor vid upphandling, förbättra möjligheterna att motverka social dumpning.

Fel! Okänt namn på

Om de fackliga rättigheterna och den svenska kollektivavtalsmodellen ska stärkas måste också andra frågor lyftas upp och behandlas på EU-nivå. Vänsterpartiet menar att Sverige ska ställa de krav som anförs i det följande för att godta ändringar i EU:s fördragstext.

Juridiskt bindande socialt protokoll

Sverige bör kräva att EU ska anta ett juridiskt bindande socialt protokoll, som tydliggör att grundläggande fackliga rättigheter såsom förhandlings- och konflikträtt samt rätten att teckna kollektivavtal gäller inom unionen. Enligt EU:s förordning 883/04 är det tillåtet att dra kostnaden för sociala avgifter från lönen för löntagare från vissa länder som arbetar i Sverige. Detta är en direkt lönedumpning. Genom EU:s politik på området kan löntagare från andra länder utnyttjas till sämre villkor, vilket på sikt undergräver villkoren även för inhemska löntagare och som i förlängningen innebär sämre villkor i alla medlemsstater. Vänsterpartiet menar därför att det sociala protokollet garanterar den som tillfälligt arbetar i en medlemsstat lika rättigheter som andra löntagare i detta land har, via kollektivavtal eller lagstiftning. I det sociala protokollet ska fastställas att grundläggande mänskliga rättigheter, såsom rätten att fritt förhandla om och teckna kollektivavtal och vidta stridsåtgärder, har företräde framför ekonomiska intressen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Permanent skydd för den svenska modellen

Vänsterpartiet menar också att det vid nästa tillfälle det blir aktuellt med en fördragsändring är dags att Sverige kräver juridiskt bindande garantier för den svenska kollektivavtalsmodellen. Det löfte som gavs i samband med Sveriges EU-inträde om att den svenska arbetsmarknadsmodellen inte skulle påverkas av medlemskapet måste ges juridisk och bindande status. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 1 oktober 2011

Josefin Brink (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Höj Larsen (V)

Jacob Johnson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)